

دیپلماسی ایران را در قبال جنگ غزه که عملاً ۶ ماه پایانی سال را به خود اختصاص داد، چگونه ارزیابی می‌کنید؟

حسن بهشتی‌پور کارشناس سیاست خارجی: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به‌صورت کلان درگیر مسئله جنگ در غزه شده و بخشی از این سیاست تنها مرتبط با وزارت امور خارجه است و باقی حوزه‌ها به سپاه قدس مرتبط است و به نظر می‌رسد ما به معنای واقعی کلمه در برابر عمل انجام‌شده قرار گرفتیم، به این معنا که عملیات حماس در ۱۷ اکتبر با ایران هماهنگ نشده بود و خودش تصمیم گرفت و خودش اجرا کرد. اینکه ما چگونه با این عملیات و تحولات بعد آن برخورد کردیم موضوع بسیار مهمی است؛ ایران تلاش کرد که از طرفی سیاست تبیینی خودش را در قبال فلسطین دنبال کند و از سوی دیگر نیز مداخله‌ای در این جنگ نداشته باشد. یکی از انتقادها به دستگاه دیپلماسی ایران این است که چرا در موضوع مطرح کردن جنایات اسرائیل در دادگاه بین‌المللی لاهه نقشی ایفا نکرد که این موضوع به نگاه غلط جمهوری اسلامی ایران به سازمان‌های بین‌المللی برمی‌گردد که معتقد است این سازمان‌ها تحت سیطره آمریکا و اسرائیل هستند. کاری که آفریقای جنوبی انجام داد نشان می‌دهد که می‌شود جنایات اسرائیل را مستند کرد و دنیا می‌فهمد یک مرجع قضایی شناخته‌شده بین‌المللی بر اینکه جنایات جنگی در غزه انجام شده است، صحه می‌گذارد. معتقدم ایران سعی کرد حمایت سیاسی و دیپلماتیک گسترده داشته باشد اما خودش را نسبت به حرکت و اصل اقدام حماس بری کند. البته در بخش مربوط به رسانه هم سعی کرده تا جنایات اسرائیل را افشا کند.

جاوید قربان‌اوغلی دیپلمات سابق: نمی‌خواهم وارد زمینه‌هایی که جنگ فاجعه‌بار غزه را رقم زد، شوم. تحلیل‌های متعدد و متفاوتی در این باره وجود دارد. در مظلومیت قضیه فلسطین و سبوعیت رژیم کودک‌کش اسرائیل نمی‌توان تردید کرد. درست است که تل آویو برنامه‌های مدون برای گسترش شهرک‌سازی، ترور هدفمند رهبران جهادی فلسطین، عدم اجرای توافقات اسلو و به‌طور کلی با ایده دودولتی که مورد پذیرش جهانی است، مخالفت قطعی دارد، ولی تردید دارم که تکیه تنها بر عنصر «مقاومت» راه‌حلی

علم صالح استاد مطالعات خاورمیانه دانشگاه ملی استرالیا: از بعد دیپلماتیک مطمئناً دستگاه دیپلماسی باید امکان گفت‌وگو را با طرف‌های مقابل به‌ویژه آمریکا داشته باشد و از این شرایط برای بهبود بخشیدن به روابط خود با کشورهای همچون عربستان بهره‌برد کند. این امر می‌تواند در نهایت نه تنها ایران را به کشورهای منطقه نزدیک کند و وجهه ایران را بهبود بخشد بلکه برای کار بتواند از وابستگی این کشورها به آمریکا بکاهد و شکاف بیشتری میان آن‌ها ایجاد کند.

قاسم محبعلی دیپلمات سابق: در روزهای نخست مواضع تندی از سوی مقامات صورت گرفت و شاید این خوش‌بینی وجود داشت که عملیات حماس وضعیت را به نفع آنچه جبهه مقاومت می‌خوانیم، تغییر دهد اما به نظر نمی‌رسد آن دیدگاه محقق شد و حالا وضعیت به نسبت هفته‌های اول تغییر کرده و ایران هم به کشورهایی پیوسته است که خواهان آتش‌بس فوری و ارسال کمک‌های بشردوستانه هستند. در روزهای نخست تهران از جنگ همه‌جانبه علیه اسرائیل حمایت می‌کرد و وزیر امور خارجه هم از ساعت صفر سخن می‌گفت اما حالا تهران نیز خواهان آتش‌بس و پایان جنگ است. همچنین در عراق نیز گروه‌هایی که غرب آن‌ها را وابسته به ایران می‌داند، حملات خود علیه مواضع آمریکایی را متوقف کرده‌اند. در حال حاضر تنها حوزه‌هایی که ممکن است باعث گسترش دامنه جنگ شود یکی از جنوب لبنان است که اسرائیل تهدید کرده جنگ زمینی را آغاز خواهد کرد و بعدی مسئله دریای سرخ و عملیات‌های انصارالله یمن است. ایران در این حوزه هم مواضع تند خود را کنار گذاشته است و به سمت منطقی شدن میل کرده است.

قاسم محبعلی دیپلمات سابق: مشکل اصلی امروز ما تحریم‌ها و مناسبات متشنج با اروپا و آمریکا است و تا زمانی که این مسائل حل نشود، روابط ما با سایر کشورها، چه از نظر سیاسی، چه اقتصادی و چه امنیتی به حالت عادی باز نخواهد گشت. موضوع بعدی نیز سیاست خاورمیانه‌ای جمهوری اسلامی ایران است که این دو حوزه به شدت به هم وابسته هستند و تا وقتی این دو برآی تامین امنیت ملی و منافع ملی به سرانجام نرسد، این چالش که سال‌های گذشته نیز بود تداوم خواهد داشت و تأثیرش را بر اقتصاد و مسائل دیگر می‌گذارد. البته شاید انتظار می‌رفت مناسبات ما با چین و روسیه در شرایط اقتصادی کشور تأثیر داشته باشد که به نظر می‌رسد چشم‌اندازی نداشته باشد و مسائل شانگهای و بریکس هم موضوعات انحرافی بود که تأثیری بر مسائل کشور نداشتند.

علم صالح استاد مطالعات خاورمیانه دانشگاه ملی استرالیا: گذشته از جوانب انسانی جنگ غزه که یک فاجعه‌ای است که منطقه را به شدت تحت تأثیر قرار داد و ما حالا با خاورمیانه‌ای روبه‌رو هستیم که مطمئناً احتیاج به یک بازیابی جدیدی دارد، اما اگر از دیدگاه استراتژیک بخواهیم به موضوع نگاه کنیم، هرآنچه در ۶ ماه اخیر اتفاق افتاده کاملاً به نفع تهران بوده و ایران و آمریکا توانستند به‌خوبی و با عقلانیت این تنش را مدیریت کنند که این نتیجه‌رایی‌های غیرمستقیم است و دستگاه دیپلماسی باید این مسیر را ادامه دهد تا منجر به اتفاق‌های خارج از کنترل نشود که در طرف هم در ذهن ندارند. از بعد دیپلماتیک مطمئناً دستگاه دیپلماسی باید امکان گفت‌وگو را با طرف‌های مقابل به‌ویژه آمریکا داشته باشد و از این شرایط برای بهبود بخشیدن به روابط خود با کشورهای همچون عربستان بهره‌برد کند. این امر می‌تواند در نهایت نه تنها ایران را به کشورهای منطقه نزدیک کند و وجهه مداخله‌گرانه‌ای که از تهران ساخته شده را کنار بگذارد، بلکه با این کار بتواند از وابستگی این کشورها به آمریکا بکاهد و شکاف بیشتری میان آن‌ها ایجاد کند.

ساسان کریمی استاد دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران: به نظر نمی‌رسد که جمهوری اسلامی ایران چه در موضوع خود جنگ، چه در ریزش‌های بعدی دست برتری داشته است. فعالیت‌های وزیر خارجه ما بیش از هر چیز وجهه نمادین داشته است. در شرایطی که شاهدیم که کشور کوچک و مهمی در چنین بزنگاهی چه نقشی را در ریزش‌ها و غیره برای خود ایجاد کرده است و به‌رغم اینکه حتی رهبران حماس رسماً در پناه آن زندگی می‌کنند، هیچ‌گونه اتهام و امنیتی‌سازی و فشاری را هم تحمل نمی‌کند، آنچه از جناب وزیر و معاونان کم‌فعالیت‌شان شاهدیم از جنس حداقلی و بسیار قدیمی است. امروز حتی بسیار کمتر از آنچه در اوائل دولت می‌دیدیم شاهد فعالیت معاونان وزارت امور خارجه هستیم. گویی در ابتدا با فشار بر مواضع و رویکردهایی کوفته می‌شد که امروز با گذشت اندکی زمان برای خود ایشانش واضح شده است که عملیاتی واقعی نیستند. بنابراین نتیجه‌گیری جز از دست دادن اعتماد به نفس و بروز انفعال از کارگزار نخواهد بود.

ساسان کریمی استاد دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران: ما در هجده ماه پیش رو چهار مقطع حساس را به‌عنوان بستر موضوعات محوری سیاست خارجی مان می‌بینیم: فروردین تا آبان سال پیش رو که انتخابات ایالات متحده خواهد بود، از فردای انتخابات تا تشکیل دولت در اواخر دی ماه ۱۴۰۳، از تشکیل دولت جدید آمریکا تا انتخابات ریاست جمهوری ایران در خرداد ۱۴۰۴ و از انتخابات ایران تا مهر ۱۴۰۴ که غروب نهایی برجام و برداشته شدن تحریم‌ها و مناسبات متشنج با اروپا و آمریکا است و تا زمانی که این مسائل حل نشود، روابط ما با سایر کشورها، چه از نظر سیاسی، چه اقتصادی و چه امنیتی به حالت عادی باز نخواهد گشت. موضوع بعدی نیز سیاست خاورمیانه‌ای جمهوری اسلامی ایران است که این دو حوزه به شدت به هم وابسته هستند و تا وقتی این دو برآی تامین امنیت ملی و منافع ملی به سرانجام نرسد، این چالش که سال‌های گذشته نیز بود تداوم خواهد داشت و تأثیرش را بر اقتصاد و مسائل دیگر می‌گذارد. البته شاید انتظار می‌رفت مناسبات ما با چین و روسیه در شرایط اقتصادی کشور تأثیر داشته باشد که به نظر می‌رسد چشم‌اندازی نداشته باشد و مسائل شانگهای و بریکس هم موضوعات انحرافی بود که تأثیری بر مسائل کشور نداشتند.

دیپلمات‌ها

کانال‌های ارتباطی با تهران داریم

دستیار وزیر خارجه آمریکا با تأکید بر اینکه کشورش کانال‌های ارتباطی با تهران دارد، گفت: «از ایران می‌خواهیم مانع گسترش تنش‌ها شود». دستیار وزیر امور خارجه آمریکا امروز پنجشنبه در اظهاراتی گفت که در حال حاضر پیشنهاد جدیدی برای آتش‌بس در غزه روی میز بوده و واشنگتن منتظر پاسخ جنبش حماس است. او در گفت‌وگو با اسکای‌نیوز عربی تأکید کرد: «تنها راه‌حل موجود، ایجاد دولت فلسطینی در کنار اسرائیل است». دستیار وزیر خارجه آمریکا در ادامه خاطرنشان کرد: «نمی‌توان تهدیدات حوثی‌ها (انصارالله یمن) علیه پشتیبانی‌ها را به سرعت متوقف کرد». این مقام آمریکایی در بخش دیگری از اظهارات خود گفت: «کانال‌های ارتباطی با ایران داریم و از این کشور می‌خواهیم که مانع گسترش تنش‌ها شود. از ایران می‌خواهیم که حمایت تسلیحاتی از گروه‌های موجود در منطقه مانند حوثی‌ها و حزب‌الله را متوقف کند». ایران بارها اعلام کرده نیروی نیابتی در منطقه ندارد و گروه‌های مقاومت بنا بر منافع کشورهای خود علیه اشغالگران و رژیم صهیونیستی اقدام می‌کنند. تهران همچنین تأکید کرده اگر حمایت‌های آمریکا از رژیم صهیونیستی به پایان برسد، پرونده جنگ در غزه مخته‌ومی‌شود و تنش در منطقه نیز کاهش می‌یابد.

ادعای ایران در شورای امنیت

آمریکا و انگلیس در ادامه ادعاهای خود علیه ایران در ارتباط با فعالیت‌های انصارالله یمن، از بازرسی دربانوردی سازمان ملل خواستند که اقدامات بیشتری برای جلوگیری از آن چه انتقال موشک‌های ایرانی به نادر تحت کنترل انصارالله در غرب یمن می‌خواندند، انجام بدهند. نمایندگان آمریکا و انگلیس در پی شلیک یک موشک توسط انصارالله یمن و بر خورد آن با یک کشتی در نزدیکی شهر عدن در جنوب یمن در جلسه‌ای در شورای امنیت سازمان ملل به گفت‌وگو نشستند. نیروهای آمریکایی در پی این حمله، موشک‌هایی را علیه فرودگاه بین‌المللی حدیده در یمن شلیک کردند. حملات انصارالله یمن در پی جنگ غزه علیه کشتی‌های مرتبط با رژیم صهیونیستی و متحدان آن در دریای سرخ رو خلیج عدن، از جمله آمریکا و انگلیس که به حمایت از اقدامات نظامی آن می‌پردازند، انجام شده است. انصارالله گفته است این حملات تا زمان متوقف شدن جنگ غزه و جنایات جنگی رژیم صهیونیستی در جنگ غزه ادامه می‌یابند.

آمریکا متهم اصلی است

سخنگوی وزارت خارجه گفت: مقامات آمریکایی با فرار روبه جلو و فعال کردن ماشین تبلیغاتی خود در خصوص حقوق بشر در ایران، قادر نخواهند بود به تطهیر ظلم و مشارکت آمریکادار نسل‌کشی و کشتار جمعی مردم مظلوم فلسطین در غزه و کرانه باختری بپردازند. ناصر کنعانی در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس در ادامه نوشت: آمریکا در نزد وجدان بشریت و افکار عمومی جهان به‌خاطر مشارکت در تجهیز و تسلیح رژیم صهیونیستی متهم اصلی در نقض انواع حقوق بشر و قوانین بشردوستانه است و اقدام نمایشی و ریاکارانه این کشور مبنی بر اهتمام در تامین و ارسال مواد غذایی برای فلسطینی‌ها، چیزی از واقعیت حمایت کامل آمریکا از جنایات جنگی رژیم صهیونیستی کم نمی‌کند. استفاده سیاسی و ابزاری از حقوق بشر و سازوکارهای حقوق بشری بین‌المللی، بخشی از واقعیت سیاست خارجی آمریکا است.